

Маріупольський державний університет
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

**Інформація про діяльність
наукової бібліотеки МДУ
у 2016 році**

Маріуполь – 2017

У звітному році свою *головну мету* бібліотека бачила в документальному та інформаційному забезпеченні навчальної та наукової діяльності університету, задоволенні інформаційних потреб користувачів, сприянні інтеграції науки університету до світової наукової комунікації.

Основними завданнями були:

- створення документального та електронного інформаційного середовища як ефективної складової освітньо-наукової інфраструктури університету;
- забезпечення доступу користувачів бібліотеки до власних, вітчизняних, світових електронних інформаційних ресурсів;
- забезпечення механізмів інтеграції науки університету до світової наукової комунікації.

Діяльність бібліотеки відбувалась за напрямками:

- бібліотечне та інформаційно-довідкове забезпечення навчально-виховної, наукової діяльності університету;
- комплектування та збереження бібліотечного фонду та інформаційних ресурсів;
- впровадження та використання новітніх інформаційних технологій;
- розвиток власних інформаційних ресурсів;
- надання інформаційно-бібліотечних послуг;
- інтеграція науки університету до світової інформаційної наукової комунікації; відстеження наукометричних показників;
- виховання інформаційної культури у студентської молоді;
- культурно-просвітницька діяльність;
- науково-дослідна та науково-методична діяльність;
- видавнича діяльність;
- корпоративна діяльність та співробітництво з бібліотеками, установами та організаціями зарубіжжя і країни.

Виконанню поставлених завдань сприяла робота *дорадчих органів бібліотеки*: рада керівників структурних підрозділів бібліотеки, науково-методична рада та робоча група з інформаційного представництва бібліотеки в мережі Інтернет.

Штат бібліотеки на 01.01.2017 складається з 28 співробітників з вищою спеціальною або гуманітарною освітою; 9 співробітників у звітному році почали навчання в магістратурі університету за спеціальністю «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»; 1 співробітник пройшов навчання на курсах «ІІІ регіональної Школи бібліотечного журналіста» (Харків). Також протягом року співробітники бібліотеки підвищували професійний рівень на онлайн та дистанційних курсах «Ефективні зв'язки з засобами масової інформації для сучасних бібліотек», «Орієнтація на клієнта», «Основи моніторингу та оцінки діяльності публічних бібліотек», «Електронна бібліографія».

Протягом звітнього року у *структурі бібліотеки* відбулися зміни: створено сектори інформаційно-аналітичний та науково-редакційний. На 01.01.2017 до складу бібліотеки входять 5 відділів з 7 секторами, 2 абонементи, 3 читальні зали з комп'ютеризованими читацькими місцями.

Студенти, викладачі, аспіранти упродовж року відвідали бібліотеку 113 тис. разів, скористались електронними ресурсами більш ніж 77 тис. разів.

Фонд бібліотеки має універсальний характер, комплектується вітчизняними, іноземними документами відповідно до спеціальностей та напрямів наукової діяльності університету.

Всього за звітний рік до фонду бібліотеки надійшло 4201 примірників (2666 назв) нових видань, і на 01.01.2017 фонд складає 160 225 примірників. Було передплачено 89 журналів; загальний фонд періодичних видань бібліотеки нараховує 359 назву, з них наукових – 274. Пріоритетними напрямками комплектування фонду бібліотеки залишилися комплектування її наукового фонду (50 % від загальної кількості нових надходжень) та комплектування виданнями українською мовою (понад 90 % від загальної кількості нових надходжень).

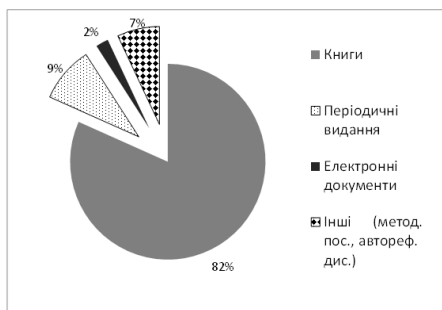

Рис. 1. *Фонд бібліотеки на 01.01.2017 (у відсотках)*

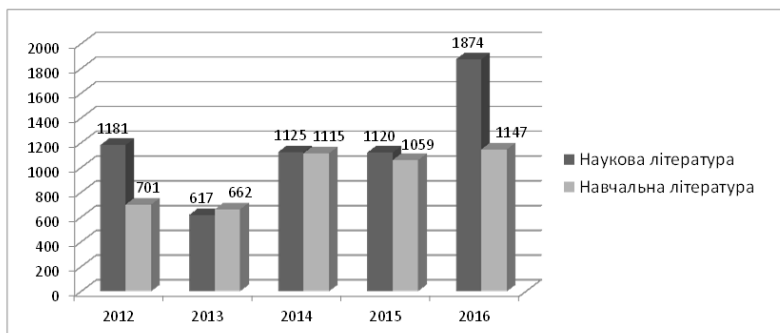

Рис. 2. *Надходження наукової та навчальної літератури до наукової бібліотеки МДУ (2012–2016 рр., прим.)*

Проблемою у комплектуванні бібліотечного фонду залишилася відсутність замовлень кафедрами видань на електронних носіях інформації.

Протягом року до бібліотеки у друкованому виді надійшло 332 прим. (168 назв) праць викладачів університету і на 01.01.2017 їх загальний обсяг складає 11 866 прим. (1 100 назв).

В електронному виді до бібліотеки надійшло 52 прим. праць викладачів університету і на 01.01.2017 їх загальний обсяг складає 491 прим.

У 2016 році університетом було придбано навчальної та наукової літератури за замовленнями кафедр:

- економіки та міжнародних економічних відносин (27470 грн.);
- раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища (18 880 грн.);
- культурології та інформаційної діяльності (13 741 грн.);
- теорії та практики перекладу (13 065 грн.);
- міжнародних відносин та зовнішньої політики (12 621 грн.);
- соціальних комунікацій (9 340 грн.);
- української філології (7 386 грн.);
- освітнього менеджменту та педагогіки (4 896 грн.);
- менеджменту (4 780 грн.);
- німецької та французької філології (4 100 грн.);
- філософії та соціології (3 600 грн.);
- російської філології та перекладу (3 500 грн.);
- права та публічного адміністрування (3 250 грн.);
- практичної психології (2 978 грн.);
- історичних дисциплін (2 876 грн.);
- математичних методів та системного аналізу (2 020 грн.).

Всього на придбання книг і періодичних видань у звітному році університетом було витрачено 30 956 грн.

Таблиця 1

***Фінансові витрати на придбання книг
і періодичних видань (грн.)***

Рік	Книги	Періодичні видання	Загалом
2016	2 530	28 426	30 956
2015	158 615	31 959	190 574
2014	54 179	3 714	57 893

За рахунок спонсорської допомоги до фонду бібліотеки надійшли книги на суму 178 133 грн.

За грантом від Посольства Америки в Україні бібліотека отримала 430 прим. англомовних книг з країнознавства США, з методики викладання

іноземних мов, класичної та сучасної художньої літератури.

З бібліотечного фонду у 2016 році було виключено 904 прим. книг з причин застарілості, зношеності, втрати читачами. Це планова робота, спрямована на своєчасне очищення фонду.

Сучасне інформаційне забезпечення навчальної та наукової діяльності університету неможливе без використання електронних інформаційних ресурсів. Бібліотека використовує власні електронні інформаційні ресурси, ресурси Інтернету та тестові доступи до комерційних електронних ресурсів. Передплачених світових баз даних бібліотека не має.

Власні електронні інформаційні ресурси бібліотеки створюються на основі інформаційно-бібліотечної програми ІРБІС-64 та складаються з Електронного каталогу, Електронної картотеки статей, Електронної бібліотеки, баз даних «Праці викладачів МДУ», «МДУ у засобах масової інформації» та ін. Їх обсяг за звітний рік збільшився більш ніж на 10 тис. записів і на 01.01.2017 становить 145 тис.

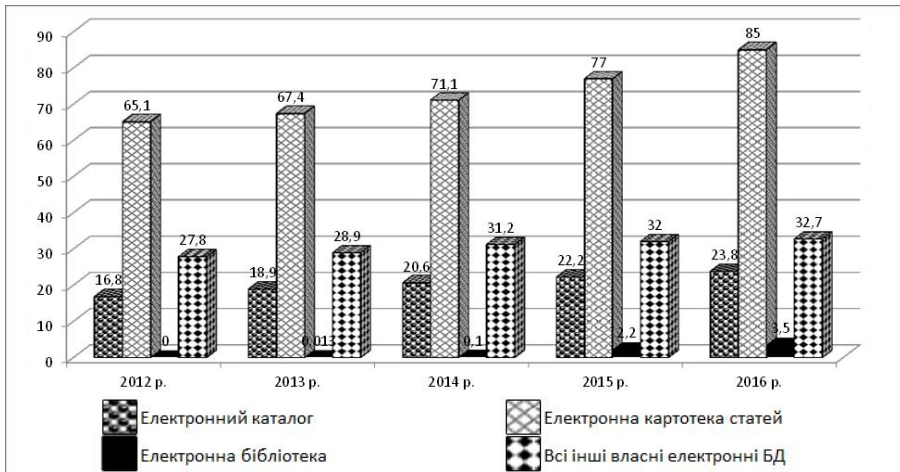

Рис. 2. *Власні електронні ресурси наукової бібліотеки МДУ (тис. записів)*

На сайті бібліотеки представлені документальні та інформаційні ресурси бібліотеки, послуги, різні види бібліографічної та аналітичної інформації. Сторінка сайту «На допомогу науковцю» надає огляд найвідоміших реферативних баз даних Інституту наукової інформації (ISI) Web of Sciences, Web of Knowledge, реферативної бази даних Scopus видавництва Elsevier, Index Copernicus (IC) та ін., містить інформацію про

заходи з підвищення наукометричних показників праць авторів. У 2016 р. сайт відвідали 8,5 тис. разів користувачі з України та 27 країн світу.

У 2017 р. запланована робота з переходу сайту бібліотеки до іншої доменної зони: *slibr.mdu.in.ua*.

Сторінка бібліотеки у Facebook «Бібліотека – науковцю» є однією з дійовіших та оперативніших форм надання інформації з питань наукової, науково-дослідної діяльності та наукометрії. У 2016 р. користувачами цього ресурсу стали більше ніж 700 осіб країни та зарубіжжя.

Бібліотека має *власне інформаційне представництво* в мережі Інтернет:

- сайт (<http://libr-margu.narod.ru/>)
- блоги:
 - Библио.net (<http://bibliobzor.blogspot.com/>)
 - БиблиОпус (<http://literaturhjobzor.blogspot.com/>)
- інформаційні сторінки у соціальних мережах:
 - ВКонтакте (http://vk.com/club_librmargu)
 - FaceBooK (<https://www.facebook.com/biblio.nauk/>)
- електронний літературний журнал «Догори сторінками / Вверх страницами» (<http://bibliopoem.blogspot.com/>)

У звітному році було створено електронну газету «ВіблЮПодорожі».

Також бібліотека має *представництво на сервісах Інтернету*:

- Slideshare (http://www.slideshare.net/NB_MDU/presentations)
- Pinterest (<https://www.pinterest.com/slibrmdu/>)
- Pinme (<http://pinme.ru/u/nbmdu/>)
- Calaméo (<https://ru.calameo.com/accounts/5009484>)

Таблиця 2

Тестові доступи до комерційних інформаційних ресурсів у 2016 році

Вид тестового доступу	Електронні інформаційні ресурси	Термін надання
Постійні	Центр учбової літератури (Україна)	протягом року
	JournalTOCs (Великобританія)	протягом року
	DPAnews (Німеччина)	протягом року
Обмежені	Expertus (Україна)	з 05.03.2015 до 27.01.2016
	Global eJournals Library (Великобританія)	з 08.02.2016 до 08.04.2016
	Університетська бібліотека online (Росія)	з 08.02.2016 до 08.05.2016
	MIT CogNet (США)	з 04.04.2016 до 01.06.2016
	EBSCOhost (США)	з 05.10.2016 до 03.12.2016
	East View (США)	з 01.11.2016 до 30.11.2016

У звітному році викладачі та студенти мали змогу використовувати *інформаційні ресурси вільного доступу* мережі Інтернет та *тестові доступи* до вітчизняних і світових комерційних електронних інформаційних ресурсів.

Для викладачів університету бібліотекою проводилися *індивідуальні консультації* з питань реєстрації наукового профілю в Google Академії, було надано допомогу у створенні 130 наукових профілів (на 01.01.2017). В рамках курсів підвищення кваліфікації викладачів МДУ *проводились заняття* за темами «Бібліотечний сайт на допомогу науковцю», «Загальнодоступні бази даних наукової інформації», «Рекомендації з пошуку журналів у міжнародних наукометричних базах даних» та практичні заняття зі створення наукової репутації та бренду науковця, пошуку інформації в інформаційно-бібліотечній системі ІРБІС-64.

Для студентів факультетів проводилися *теоретичні та практичні заняття* за темами «Загальнодоступні бази даних наукової інформації», «Електронні ресурси НБ МДУ: сайт бібліотеки, блоги, сторінки у соціальних мережах», «Навики пошуку інформації за електронним довідковим апаратом бібліотеки», «Навики користування картковою системою каталогів і картотек. Алгоритм пошуку навчальної, наукової літератури та періодичних видань», «Фонд читального залу факультету іноземних мов та його розкриття за допомогою презентацій у Power Point», «Технологія наукового дослідження. Принципи пошуку і відбору літератури для курсових робіт. Пошук інформації в системі Інтернет», «Правила оформлення наукових робіт (рефератів, курсових, бакалаврських, магістерських, наукових статей)».

Протягом року бібліотекою підготовлено 102 *бюлетені нових надходжень*, які висвітлювались на сайті бібліотеки та надсилалися на корпоративні e-mail кафедр університету. Надано 1 541 індекс *УДК* та 87 індексів *ББК* до наукових праць викладачів та студентів МДУ, виконано 13 740 *бібліографічних довідок* усіх видів.

Робота з *інтеграції серій «Вісника Маріупольського державного університету»* до світового наукового інформаційного простору здійснювалась за напрямками:

- інтеграція до наукометричних баз даних та пошукових систем, які надають оцінку якості виданням, відстежують цитування опублікованих робіт, складають рейтинги публікацій авторів та наукових установ;
- надання повнотекстового доступу до серій «Вісника Маріупольського державного університету» за допомогою вітчизняних і зарубіжних електронних бібліотек та зарубіжної наукової періодики;
- розміщення інформації про серії видання у вітчизняних та світових бібліографічних базах даних;
- відстеження імпакт-факторів, рейтингу серій «Вісника Маріупольського державного університету» та індексів цитування вчених університету за статтями.

На 01.01.2017 серії «Вісника Маріупольського державного університету» представлені у міжнародних наукометричних баз даних Index Copernicus (Польща), відкритих міжнародних репозитаріях наукової інформації OCLC WorldCat, Соционет, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Registry of Open Access Repositories (ROAR), The Directory of Open Access Repositories (OpenDOAR), Research Papers in Economics (RePEc), каталозі періодичних видань Ulrich's Periodicals Directory.

Таблиця 3

**Рейтинг наукової якості серій «Вісника
Маріупольського державного університету» за версією
Index Copernicus International
(динаміка за 2013–2015 рр.)**

Назви серій	ISSN (Print)	ISSN (On-Line)	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Економіка	2226-2822	2518-1394	3,51	42,87	43,16
Філософія, Культурологія, Соціологія	2226-2849	-	3,09	33,64	40,29
Історія. Політологія	2226-2830	2518-1521	4,92	39,66	39,82
Філологія	2226-3055	2415-3168	29,95	38,82	37,91
Право	2226-3047	2518-1319	3,42	37,32	36,53

Таблиця 4

**Порівняння даних наукових профілів серій «Вісника Маріупольського
державного університету» за версією Google Академія**

Назви серій	Кількість випусків	Кількість цитувань	Індекс Хірша
Економіка	1-7	68	4
Філософія, Культурологія, Соціологія	1-5	11	2
Історія. Політологія	1-8	11	1
Філологія	4-9	18	2
Право	1-7	49	3

В рамках проекту «Бібліометрика української науки» бібліотекою надавалася інформація до НБУ ім. В. І. Вернадського про наукові профілі науковців університету та профілі серій «Вісника Маріупольського державного університету» у пошуковій системі Google Академія, що надало можливість «Віснику Маріупольського державного університету» приймати участь у Рейтингу наукових періодичних видань України.

У звітному році було підписано Угоду з Інститутом проблем реєстрації інформації НАН України, що дозволило долучити «Вісник Маріупольського державного університету» до реферативної бази даних «Україніка наукова».

З метою підвищення якості наукової комунікації та рейтингу університету, подальшої інтеграції університетської науки до світового наукового простору бібліотекою разом з відділом технічних засобів

навчання, згідно з планом роботи на 2016 р., було створено *Електронний інституційний репозитарій Маріупольського державного університету (eIR MSU)* <http://eirmsu.mdu.in.ua>.

Науково-дослідна робота бібліотеки була спрямована на проведення досліджень з питань організації, використання і фізичного стану фонду, організації соціологічних досліджень в бібліотеці, бібліотечної журналістики та краєзнавства. За результатами досліджень опубліковано 29 статей.

За *краєзнавчими дослідженнями* бібліотека приймала участь у роботі комісії Управління культури та туризму Маріупольської міської ради зі збереження архітектурної спадщини м. Маріуполя і співробітник бібліотеки Олена Дейниченко отримала Подяку за волонтерську діяльність, спрямовану на збереження архітектурної спадщини міста. Була прийнята участь у телепрограмі «Слово & слово» каналу МТВ «Маріупольская архитектура: есть ли у нее свое лицо?». На засіданні Маріупольської спілки краєзнавців було проведено лекцію «3 історії рольового руху у Маріуполі кінця 1990-х – першого 10-ліття 2000-х рр.». Було проведено 5 пішохідних екскурсій для учнів загальноосвітньої школи № 65, мешканців та гостей міста, у т. ч. із зарубіжжя.

Протягом року бібліотекою для співробітників проводились *семінари* з питань науково-дослідної діяльності, створення інфографіки, написання бібліотечних новин, пошуку наукової інформації. Також бібліотека стала організатором *міської науково-практичної конференції* «Видавнича діяльність бібліотек Маріуполя: напрямки та нові моделі розвитку» та співорганізатором *міжнародної науково-практичної конференції* «Бібліотека університету на новому етапі розвитку соціальних комунікацій», яка відбулася на базі НТБ Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту.

Фахівцями бібліотеки було продовжено видання бібліографічних показників серій «*Праці вчених МДУ*», «*Публікації кафедр МДУ*», «*Фонд рідкісної та цінної книги НБ МДУ*», «*Маріупольський державний університет: інформ-моніторинг ЗМІ*» та започатковано нову серію методичних рекомендацій «*Бібліотекарю-практику*».

Перелік *видавничої продукції бібліотеки* у 2016 році:

- Науково-дослідна діяльність наукової бібліотеки Маріупольського державного університету : матеріали IV науково-методичного семінару. 25 лютого 2016 р. / ред. А. П. Шакула. – Маріуполь : МДУ, 2016. – 149 с.
- Видавнича діяльність бібліотек Маріуполя: напрямки та нові моделі розвитку : матеріали V міської науково-практичної конференції бібліотек м. Маріуполя. 29 вересня 2016 р. / під ред. А. П. Шакули. – Маріуполь : МДУ, 2016. – 132 с.

- Библиотечный контент сквозь призму жанров : методические рекомендации по написанию текстов / сост. С. В. Назарьева. – Мариуполь : МГУ, 2016. – 56 с. □ – (Сер. «Библиотекарь-практику»; вып. 1).

- Соціологічні дослідження в бібліотеці: анкетування : методичні рекомендації / уклад. А. П. Шакула. – Мариуполь : МГУ, 2016. – 40 с. – (Сер. "Библиотекарь-практику"; вып. 2).

- Нікольченко Юзеф Мойсейович : бібліографічний покажчик / уклад. А. В. Гельвіх. – Мариуполь : МДУ, 2016. – 44 с. – (Сер. "Праці вчених МДУ. Бібліографічні покажчики" ; вип. 11).

- Бібліографічний покажчик публікацій професорсько-викладацького складу кафедри грецької філології та перекладу (1996-2016) / уклад. А. В. Гельвіх. – Мариуполь : МДУ, 2016. – 160 с. – (Сер. "Публікації кафедр МДУ. Бібліографічні покажчики" ; вип. 10).

- Мариуполь и Приазовье : библиограф. указ. : в 3 ч. / сост. А. В. Гельвіх. – Мариуполь : МГУ, 2016. – Ч. 3 : Именной указатель. – 544 с. – (Сер. "Фонд редких и ценных книг. Библиографические указатели" ; вып. 1).

- Мариупольський державний університет : інформ-моніторинг ЗМІ за 2015 рік / уклад. І. А. Луханіна. – Мариуполь : МДУ, 2016. – 36 с.

Значна увага приділялась *культурно-просвітницькій роботі*. Протягом року для користувачів постійно діяли *виставки* нових надходжень літератури, було організовано 5 віртуальних та 144 книжково-ілюстративних виставки: тематичних, персоналій, до пам'ятних дат світової, вітчизняної історії та культури. Віртуальна виставка краєзнавчого характеру *«Літопис театрального життя Маріуполя»* була презентована на конкурсі «Віртуальна виставка як бібліографічний ресурс», який було організовано ХДНБ В. Г. Короленка та Дистанційною академією видавничої групи «Основа» (м. Харків), і зайняла I місце.

Було проведено 31 *захід*, які у значній мірі визначалися замовленнями кафедр та уподобаннями студентів. Це – інтелектуальні ігри «Грамотії», «Битва інтелектуалів», квест «Таємниці Срібного століття», години цікавих повідомлень «Італійські автори: класика і сучасність», «Невідома Леся Українка», тематичні огляди літератури, віртуальні екскурсії та ін. Також заходи проводилися не тільки у стінах університету, а й поза його межами за проханнями бібліотек, установ та шкіл міста.

У 2016 році бібліотекою була *продовжена співпраця з:*

- НБУ ім. В. І. Вернадського у формуванні БД «Портал наукової періодики»;

- ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського у створенні єдиного інформаційного середовища бібліотек освітянської мережі;

- ДОУНБ у корпоративному проєкті з каталогізації «Придніпровський корпоративний каталог»;

- бібліотеками Маріуполя у корпоративних проєктах «Електронний

каталог періодичних видань м. Маріуполя», «Школа бібліотекаря-практика»;
• Маріупольським краєзнавчим музеєм, Маріупольською спілкою краєзнавців.

Розпочата співпраця з Посольством США в Києві в рамках проекту «Вікно в Америку». Також бібліотекою було започатковано новий корпоративний проект бібліотек Маріуполя зі створення БД «Інформаційне забезпечення бібліотечної справи».

Основні завдання на 2017 рік:

- документальне та інформаційне забезпечення наукової та навчальної діяльності університету;
- подальший розвиток власних електронних інформаційних ресурсів;
- сприяння інтеграції видань університету до міжнародних наукометричних баз даних;
- розвиток інституційного репозитарію (електронного архіву праць викладачів);
- переведення сайту бібліотеки до доменної зони mdu.in.ua;
- корпоративна діяльність та співробітництво з бібліотеками, установами та організаціями зарубіжжя і країни;
- прийняття участі у міжнародному проекті «Вікно в Америку»;
- прийняття участі у проекті «БібліоСинергія» (НТБ ДНУЗТ).

Проект

Рішення засідання ректорату Маріупольського державного університету
з питання

«Про результати роботи наукової бібліотеки у 2016 році»

20 лютого 2017 р.

Заслухавши інформацію директора наукової бібліотеки, ректорат

ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Інформацію директора наукової бібліотеки Шакули А.П. про результати роботи наукової бібліотеки у 2016 році взяти до відома.

2. Визнати роботу наукової бібліотеки за основними напрямками діяльності у 2016 році задовільною.

3. Продовжити комплектування фонду бібліотеки новою навчальною та науковою літературою за спеціальностями університету на всіх носіях інформації.

Відп.: зав. відділу комплектування та наукової обробки документів,
зав. кафедр.

Термін: постійно

4. Продовжити роботу з формування власних електронних ресурсів бібліотеки (електронного каталогу, електронної бібліотеки, баз даних та ін.).

Відп.: зав. відділу інформаційних технологій, зав. інформаційно-бібліографічного відділу.

Термін: постійно

5. Перевести сайт наукової бібліотеки в доменну зону mdu.in.ua

Відп.: начальник відділу технічних засобів навчання, зав. відділу інформаційних технологій.

Термін: до 01.06.2017

6. Забезпечити доступ користувачів бібліотеки до електронних світових наукових та навчальних інформаційних ресурсів.

Відп.: зав. інформаційно-бібліографічного відділу, зав. відділу інформаційних технологій.

Термін: постійно

7. Продовжити роботу з інтеграції видань університету до світового інформаційного простору.

Відп.: зав. відділу інформаційних технологій.

Термін: постійно